

RECENZJA

**dorobku artystycznego,
pracy doktorskiej oraz dzieła artystycznego
mgr Anety Todorczuk**

Zleceniodawca recenzji:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie.

Dotyczy:

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie, powołującej mnie do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu o nadanie stopnia doktora sztuk muzycznych w dziedzinie artystycznej wokalistyka Pani mgr Anecie Todorczuk.

Do pisma z dnia 10.06.2021 roku, nadesłanego mi przez Prorektora UMFC, informującego o wyznaczeniu mnie na recenzenta pracy doktorskiej pt. *Praca nad dźwiękiem jako sposobem wyrażenia emocji metodą aktorską czy wokalną?* oraz do oceny osiągnięć Pani mgr Anety Todorczuk, została dołączona dokumentacja Doktorantki.

Podstawowe dane o Doktorantce:

Aneta Todorczuk jest absolwentką Wydziału Aktorskiego Akademii Teatralnej im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, na której to Uczelni w roku 2002 uzyskała tytuł Magistra Sztuki w zakresie aktorstwa z bardzo dobrym wynikiem. Cztery lata wcześniej (1998) ukończyła Liceum Muzyczne im. Ignacego Paderewskiego w Białymstoku w klasie skrzypiec.

Działalność artystyczna Kandydatki związana była głównie z teatrem i teatrem muzycznym. W latach 2001 – 2017 powierzono jej ponad 20 ról teatralnych. Występowała m. in. na deskach: Teatru Narodowego, Teatru Małego, Teatru Montownia, Teatru Komedia czy Teatru Śląskiego. W roku 2008 rozpoczęła współpracę z teatrem muzycznym Studio Buffo. W roku 2013 występowała we wrocławskim Capitolu. Kilka razy występowała również w Teatrze Telewizji. Od ukończenia studiów brała udział w wielu spektaklach muzycznych, koncertach i festiwalach.

W roku 2000 zdobyła II nagrodę na Festiwalu Piosenki Francuskiej oraz wyróżnienie na Festiwalu Piosenki Agnieszki Osieckiej. W 2002 została wyróżniona na Festiwalu Piosenki Francuskiej.

Aneta Todorczuk swój pierwszy wokalny recital objęła tytułem *niedoroślam*, a w jego programie znalazły się m.in. piosenki: *Lubię Wrony* (sł. Wojciech Młynarski, muz. Jerzy Wasowski), *Im Bardziej Ciebie Zapominam* (sł. Agnieszka Osiecka, muz. Henryk Klejne), *Pejzaż Bez Ciebie* (sł. Jeremi Przybora, muz. Jerzy Wasowski).

Kolejnym solowym projektem był monodram *Matka Polka Terrorystka*.

W 2016 roku nagrała swoją debiutancką płytę z utworami do słów Jonasza Kofty pt. *Projekt Koffta*. Znalazło się na niej 12 utworów poety, m.in. słynny *Jej Portret* skomponowany przez Włodzimierza Nahornego, *Samba Przed Rozstaniem* skomponowana przez Janusza Strobla, czy *Z Tobą Chcę Oglądać Świat* - piosenka współlistniejąca z muzyką Zbigniewa Wodeckiego.

Ocena pracy doktorskiej oraz dołączonego dzieła artystycznego

Tytuł pracy doktorskiej Anety Todorczuk w całości brzmi: *Praca nad dźwiękiem jako sposobem wyrażenia emocji metodą aktorską czy wokalną? – Próba połączenia obu*

sposobów w celu osiągnięcia najwyższego świadomego przekazania treści słowno-muzycznej na podstawie spektaklu „Kobieta, która wpadała na drzwi”, opartego na wyborze utworów z repertuaru Sinead O’Connor. Tytuł jest prawidłowo sformułowany, wskazuje na cel badań Autorki oraz na to, jaki jest ich zakres.

Dzieło w formie płyty CD zawiera nagrania piosenek z repertuaru Sinead O’Connor w polskich wersjach językowych, wykorzystanych podczas spektaklu pt. *Kobieta, która wpadała na drzwi* wyreżyserowanego przez Adama Sajnuka.

Wśród nagranych utworów znalazły się:

1. **Fire On Babylon** – sł. Sinead O’Connor, muz. Reynolds John Charles
2. **The Butcher Boy** – sł./muz. tradycyjne
3. **Nothing Compares 2U** – sł./muz. Prince
4. **Troy** – sł./muz. Sinead O’Connor
5. **John I Love You** – sł./muz. Sinead O’Connor
6. **Petit Poulet** – sł./muz. Sinead O’Connor
7. **Tiny Grief Song** – sł./muz. Sinead O’Connor
8. **Red Football** – sł./muz. Sinead O’Connor
9. **The Foggy Dew** – sł./muz. tradycyjne
10. **Scorn Not His Simplicity** – sł. Coulter Philip Michael,
muz. Martin William Wylie MacPherson
11. **Streetcars** – sł. Sinead O’Connor, muz. Henderson Graham
12. **Thank You For Hearing Me** – (nie podano autorów)
13. **You Made Me The Thief Of Your Heart** – (nie podano autorów)

W skład zespołu akompaniującego wchodzi:

Michał Lamża – instrumenty klawiszowe, aranżacje,

Szymon Linette – instrumenty perkusyjne,

Joachim Łuczak – skrzypce,

Wojciech Gumiński – kontrabas.

Teksty z języka angielskiego na polski przetłumaczyła Pola Sobaś-Mikołajczyk.

Spektakl miał swoją premierę 20 czerwca 2019 roku w Teatrze WARSawy.

Piosenki dobierane były przez Anetę Todorczuk w sposób przemyślany. Od początku założeniem Autorki było stworzenie spójnej historii – „Wiedziałam, że na pewno nie będzie to tylko koncert z utworami Sinead O’Connor, że będzie to recital, gdzie będę odgrywała różne postaci do wybranych piosenek artystki.”

I rzeczywiście, podczas słuchania tych 13-stu piosenek znajdujemy w interpretacji Wokalistki całą paletę różnych, często skrajnych emocji. Od niewinnego dziecięcego głosu, poprzez ironię, smutek, złość, naiwną radość, strach, aż po rozdzierający żalem krzyk. Dobrze dobrane, różnorodne od strony muzycznej aranżacje wspierają Wokalistkę podczas budowania zamierzonych nastrojów. Zgodnie z zawartym w tytule pracy założeniem, Doktorantka łączy ze sobą swoje doświadczenia jako aktorki i jako muzyka. Tworzy przez to „kolorową” całość. Utwór *Petit Poulet* rozpoczyna delikatnym, płynącym głosem, przypominającym kołysankę śpiewaną dziecku. Utwór *Tiny Grief Song* Wokalistka śpiewa bez żadnego akompaniamentu. W głosie słyszymy ból i żal ostatniego pożegnania. *Fire On Babylon* to narodziny buntu przeciwko kłamstwom i manipulacjom matki wobec córki. W głosie Wokalistki słyhać wyraźną złość, żal i rozdarcie pomiędzy miłością a skargą. *The Butcher Boy* powstała na fundamentach piosenki ludowej. Zmiany w barwie głosu i interpretacji Wokalistki pojawiają się podążając za narracją słów. Najgłębszym emocjonalnie utworem jest *Red Football*. Piosenka jest wyrażeniem ostatecznej niezgody kobiety na przemoc stosowanej wobec niej i jej dzieci. Głos Wokalistki przeistacza się tu w chrapliwy, pełen woli walki wrzask. *Foggy Dew* to piosenka oparta na tradycyjnej irlandzkiej muzyce ludowej. Śpiew Anety Todorczuk w tym utworze wywołuje we mnie wyobrażenie, jakby Wokalistka stała wśród zielonych wzgórz Irlandii i wychwalała swoim otwartym, lecącym w przestrzeń głosem odwagę irlandzkich żołnierzy. Piosenka *Scorn Not His Simplicity* zaśpiewana została w duecie z pianistą. Wokalistka, zgodnie ze swoim zamierzeniem, przedstawiła słowa piosenki głosem prostym, chwilami dziecięcym, pozbawionym silniejszych emocji. *You Made Me The Thief Of Your Heart* jest utworem pełnym głębokich emocji, opowiadającym o przemocy, krwi i zemście. Wokalistka ponownie użyła swojego głosu w sposób przypominający krzyk wyrażający niepowstrzymaną wolę walki. Ballada *Streetcars* jest romantyczną opowieścią o miłości, głos Wokalistki brzmi łagodniej, bliżej, cieplej.

Wprowadzenie do świata interpretacji piosenek stanowiących dzieło Doktorantki stanowi praca pt. *Praca nad dźwiękiem jako sposobem wyrażenia emocji metodą aktorską czy wokalną?* Praca ujęta została w czterech rozdziałach.

Rozdział pierwszy nosi tytuł *Doskonalenie warsztatu aktorskiego w kontekście piosenki aktorskiej*. Autorka opisuje w nim, jak czułym i wrażliwym instrumentem jest głos człowieka. Wspomina o tym, że osoba interpretująca tekst – czy to aktor, czy wokalista – powinna utożsamiać się z tym, o czym mówi bądź śpiewa. W innym przypadku głos będzie brzmiał nieautentycznie, a ciało będzie reagować nienaturalnie. Pracę nad interpretacją należy rozpocząć choćby przy codziennym ćwiczeniu emisji głosu. Aneta Todorczuk pisze: „Żadnych ćwiczeń nie wolno wykonywać tylko czysto technicznie. W każde ćwiczenie należy włożyć intencję, do każdego należy użyć wyobraźni...”. Doktorantka zwraca szczególną uwagę na to, że aktor/wokalista swoją drogę artystyczną powinien rozpocząć od zaakceptowania siebie. W rozdziale tym Autorka umieściła również kilka przykładowych ćwiczeń wspomagających odnalezienie spokojnego, pełnego oddechu oraz porozumienia ze swoim całym ciałem, którego napięcia zawsze przenoszone są na jakość dźwięku i swobodę interpretacji wokalisty.

W rozdziale drugim zatytułowanym *Interpretacja Piosenki Aktorskiej* Autorka rozpatruje relację tekst – muzyka na tle opisywanego gatunku muzycznego. Podkreśla, że muzyka potęguje emocjonalność przekazu wykonawcy: „Muzyka ma nieprawdopodobną siłę. Śpiew jest, w odczuciu widza, słuchacza, wyższym stopniem ekspresji niż mowa”. Pojawia się też pytanie: Czy aktor jest twórcą czy odtwórcą? W kolejnym podrozdziale odnajdujemy informacje dotyczące polskiej sceny śpiewających aktorów, a wśród nich: Hankę Ordonównę, Mirę Zimińską-Sygietyńską, Ewę Demarczyk, Krystynę Jandę, Stanisławę Celińską, Michała Bajora. Znalazł się również fragment poświęcony Kabaretowi Starszych Panów. Nie zabrakło informacji o współczesnych wykonawcach piosenki aktorskiej. Doktorantka opisała również historię Przeglądu Piosenki Aktorskiej.

W rozdziale trzecim Aneta Todorczuk umieściła wyniki swoich badań statystycznych dotyczących świadomości Polaków na temat istnienia gatunku: piosenka aktorska.

Sprawozdanie z realizacji dzieła artystycznego znajdujemy w ostatnim, czwartym rozdziale pracy zatytułowanym: *Kobieta, która wpadała na drzwi. Opis dzieła muzyczno-aktorskiego według utworów Sinead O'Connor*. Doktorantka wykreowała projekt słowno-muzyczny opierając się na wybranych fragmentach twórczości irlandzkiej wokalistki Sinead O'Connor. W nowych, przetłumaczonych na język polski interpretacjach, wysłuchać możemy w wykonaniu Anety Todorczuk 13 piosenek.

W części pierwszej rozdziału przedstawiona została postać irlandzkiej wokalistki, jej życie, droga rozwoju i kariery. W kolejnym podrozdziale Autorka pracy przybliży historię powstawania dzieła oraz opisuje 13 wybranych przez siebie piosenek: ich sferę tematyczną, muzyczną, wokalną i emocjonalną. W ostatnim podrozdziale Doktorantka dokonuje szczegółowej analizy problemów zawartych w utworach tworzących załączone do pracy dzieło.

Konkluzja

Praca doktorska mgr Anety Todorczuk poprzez podjętą tematykę łączy świat aktorstwa ze światem wokalistyki. Autorka, podążając za swoim wykształceniem oraz korzystając ze swoich wieloletnich doświadczeń na scenie tworzy niejako pomost pomiędzy światem teatru a światem muzyki. Stworzyła dzieło oparte na twórczości nietuzinkowej irlandzkiej artystki Sinead O'Connor, interpretując jej piosenki w języku polskim, jednocześnie nadając im nowy wymiar. Opis dzieła daje świadectwo bogatym, różnorodnym doświadczeniom artystycznym Doktorantki.

Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne mgr Anety Todorczuk spełniają warunki ustawy. Osiągnięcia dorobku Kandydatki przyjmuję, akceptuję i popieram Jej wniosek o przyznanie jej stopnia doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej: wokalistyka.

Prof. dr hab. Inga Lewandowska